

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

25 ianuarie 2018*

„Trimitere preliminară – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 7 – Respectarea vieții private și de familie – Directiva 2011/95/UE – Standarde referitoare la condițiile de acordare a statutului de refugiat sau a statutului conferit prin protecția subsidiară – Temere de persecuție pe motive de orientare sexuală – Articolul 4 – Evaluarea faptelor și a circumstanțelor – Recurgere la o expertiză – Teste psihologice”

În cauza C-473/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Tribunalul Administrativ și pentru Litigii de Muncă din Szeged, Ungaria), prin decizia din 8 august 2016, primită de Curte la 29 august 2016, în procedura

F

împotriva

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen (raportor), președinte de cameră, și domnii J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby și M. Vilaras, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 iulie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru F, de T. Fazekas și de Z. B. Barcza-Szabó, ügyvédek;
- pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér, de G. Koós și de M. M. Tátrai, în calitate de agenți;
- pentru guvernul francez, de D. Colas, de E. de Moustier și de E. Armoët, în calitate de agenți;
- pentru guvernul neerlandez, de M. Gijzen și de M. Bulterman, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de M. Condou-Durande și de A. Tokár, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: maghiara.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 5 octombrie 2017,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) și a articolului 4 din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între F, resortisant nigerian, pe de o parte, și Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (Oficiul pentru Imigrare și Cetățenie, Ungaria) (denumit în continuare „oficiul”), pe de altă parte, în legătură cu decizia prin care a fost respinsă cererea de azil depusă de F și prin care s-a constatat că nu exista niciun obstacol la returnarea acestuia din urmă.

Cadrul juridic

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

- 3 Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, prevede la articolul 8 alineatul (1):

„Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.”

Dreptul Uniunii

Directiva 2005/85/CE

- 4 Articolul 2 litera (e) din Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat (JO 2005, L 326, p. 13, rectificare în JO 2006, L 236, p. 36, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 242) are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive:

[...]

- (e) «autoritatea decizională» înseamnă orice organism cvasijudiciar sau administrativ dintr-un stat membru responsabil cu soluționarea cererilor de azil și având competența de a hotărî în primă instanță în astfel de cazuri, sub rezerva anexei I.”
- 5 Articolul 4 alineatul (1) primul paragraf din această directivă prevede:

„Statele membre desemnează pentru toate procedurile o autoritate decizională care răspunde de examinarea corespunzătoare a cererilor în conformitate cu prezenta directivă [...]”

- 6 Articolul 8 alineatul (2) din directiva menționată prevede:

„Statele membre se asigură că autoritatea decizională hotărăște în legătură cu cererile de azil după o examinare corespunzătoare. [...]”

- 7 Articolul 13 alineatul (3) din aceeași directivă prevede:

„Statele membre iau măsuri corespunzătoare pentru a garanta că interviul personal are loc în condiții care îi permit solicitantului să prezinte toate motivele cererii sale. În acest scop, statele membre:

- (a) se asigură că persoana care conduce interviul este suficient de competentă pentru a ține seama de situația personală sau generală în care se înscrie cererea, inclusiv de originea culturală sau de vulnerabilitatea solicitantului, pe cât posibil [...]”

- 8 Articolul 39 alineatele (1) și (2) din Directiva 2005/85 are următorul cuprins:

„(1) Statele membre se asigură că solicitanții de azil au dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, împotriva:

- (a) unei hotărâri luate cu privire la cererea lor de azil, [...]

[...]

(2) Statele membre prevăd termene și alte norme necesare pentru exercitarea de către solicitant a dreptului său la o cale de atac efectivă în temeiul alineatului (1).”

Directiva 2011/95

- 9 Considerentul (30) al Directivei 2011/95 are următorul cuprins:

„De asemenea, este necesară adoptarea unei definiții comune a motivului persecuției pentru «apartenența la un anumit grup social». În scopul definirii unui anumit grup social, ar trebui să se acorde atenția corespunzătoare aspectelor legate de genul solicitantului, inclusiv identității de gen și orientării sexuale, care ar putea fi legată de anumite tradiții și cutume legale, ducând, de exemplu, la mutilare genitală, sterilizare forțată sau avort forțat, în măsura în care aceste aspecte au legătură cu teama de persecuție bine întemeiată a solicitantului.”

- 10 Articolul 4 din această directivă prevede:

„(1) Statele membre pot considera că este obligația solicitantului să prezinte, de îndată ce este posibil, toate elementele necesare în sprijinul cererii sale de protecție internațională. Statele membre au obligația de a evalua, în cooperare cu solicitantul, elementele relevante ale cererii.

(2) Elementele menționate la alineatul (1) înseamnă informațiile furnizate de solicitant și toate documentele de care acesta dispune privind vârsta sa, trecutul său, inclusiv al rudelor relevante, identitatea, cetățenia sau cetățeniile, țara sau țările, precum și localitatea sau localitățile în care a avut reședința anterioară, cererile anterioare de azil, itinerarul, documentele de călătorie, precum și motivele care justifică cererea de protecție internațională.

(3) Evaluarea unei cereri de protecție internațională se efectuează la nivel individual, luându-se în considerare următoarele elemente:

- (a) toate faptele pertinente privind țara de origine în momentul luării unei decizii privind cererea, inclusiv actele cu putere de lege și actele administrative ale țării de origine și de modul lor de aplicare;
- (b) informațiile și documentele relevante prezentate de solicitant, inclusiv informațiile care permit să se stabilească dacă solicitantul a făcut sau ar putea face obiectul unei persecuții sau al unor vătămări grave;
- (c) statutul individual și situația personală a solicitantului, inclusiv factori precum trecutul, sexul și vârsta acestuia, pentru a se stabili dacă, ținând seama de situația personală a solicitantului, actele la care solicitantul a fost sau riscă să fie expus ar putea fi considerate o persecuție sau o vătămare gravă;
- (d) dacă solicitantul, de când a părăsit țara de origine, a întreprins numai activități având ca scop unic sau scop principal crearea unor condiții necesare pentru a depune o cerere de protecție internațională, pentru a se evalua dacă respectivele activități ar expune solicitantul la o persecuție sau o vătămare gravă în cazul în care s-ar întoarce în țara de origine;
- (e) dacă există probabilitatea rezonabilă ca solicitantul să se prevaleze de protecția unei alte țări în care ar putea solicita cetățenia.

[...]

(5) Atunci când statele membre aplică principiul conform căruia este obligația solicitantului să își susțină cererea și când anumite aspecte din declarațiile solicitantului nu sunt susținute de dovezi documentare sau de altă natură, aceste aspecte nu necesită o confirmare în cazul în care sunt îndeplinite următoarele condiții:

- (a) solicitantul a depus un efort real de a-și susține cererea;
- (b) au fost prezentate toate elementele relevante de care dispune solicitantul și s-a furnizat o explicație satisfăcătoare în ceea ce privește absența unor alte elemente de probă relevante;
- (c) declarațiile solicitantului sunt considerate coerente și plauzibile și nu sunt contrazise de informații generale și specifice cunoscute, relevante pentru cererea sa;
- (d) solicitantul a depus cererea de protecție internațională de îndată ce a fost posibil, cu excepția cazului în care solicitantul poate dovedi un motiv întemeiat pentru care nu a procedat astfel; precum și
- (e) credibilitatea generală a solicitantului a putut fi stabilită.”

11 Articolul 10 din directiva menționată prevede:

„(1) Atunci când evaluează motivele persecuției, statele membre țin seama de următoarele elemente:

[...]

(d) un grup este considerat un anumit grup social în special atunci când:

- membrii săi împărtășesc o caracteristică înăscută sau o istorie comună ce nu poate fi modificată sau o caracteristică sau o credință atât de fundamentală pentru identitate sau conștiință încât nu ar trebui să i se ceară unei persoane să renunțe la aceasta; precum și
- respectivul grup are o identitate proprie în țara în cauză, fiind perceput ca diferit de societatea înconjurătoare.

În funcție de condițiile predominante din țara de origine, un grup social specific poate fi un grup ai cărui membri au drept caracteristică comună orientarea sexuală. Orientarea sexuală nu se poate înțelege ca incluzând acte considerate delictive în conformitate cu legislația internă a statelor membre. [...]

[...]

(2) Atunci când se evaluează dacă un solicitant este îndreptățit să se teamă că va fi persecutat, este indiferent dacă posedă efectiv caracteristica legată de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinii politice care stau la originea persecuției, atât timp cât o astfel de caracteristică îi este atribuită de agentul de persecuție.”

12 Articolul 39 alineatul (1) primul paragraf din aceeași directivă precizează:

„Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma articolelor 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 și 35 până la 21 decembrie 2013. Statele membre comunică de îndată Comisiei textele acestor dispoziții.”

13 Articolul 40 primul paragraf din Directiva 2011/95 are următorul cuprins:

„Directiva 2004/83/CE se abrogă de la 21 decembrie 2013 pentru statele membre pentru care aceasta este obligatorie [...].”

Directiva 2013/32/UE

14 Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (JO 2013, L 180, p. 60) prevede la articolul 4 alineatul (1):

„Statele membre desemnează pentru toate procedurile o autoritate decizională care răspunde de examinarea corespunzătoare a cererilor în conformitate cu prezenta directivă. Statele membre se asigură că autoritatea dispune de mijloacele corespunzătoare, inclusiv suficient personal competent, pentru îndeplinirea sarcinilor sale în conformitate cu prezenta directivă.”

15 Articolul 10 alineatul (3) din această directivă prevede:

„Statele membre se asigură că autoritatea decizională hotărăște în legătură cu cererile de protecție internațională după o examinare corespunzătoare. În acest scop, statele membre se asigură că:

[...]

(d) personalul care examinează cererile și adoptă deciziile are posibilitatea, de fiecare dată când consideră necesar, să consulte experți cu privire la anumite aspecte, cum ar fi cele medicale, culturale, religioase, legate de copii sau privind egalitatea între sexe.”

16 Articolul 15 alineatul (3) din directiva menționată precizează:

„Statele membre iau măsuri corespunzătoare pentru a garanta că interviul personal are loc în condiții care îi permit solicitantului să prezinte toate motivele cererii sale. În acest scop, statele membre:

(a) se asigură că persoana care efectuează interviul este competentă pentru a ține seama de situația personală și generală în care se înscrie cererea, inclusiv de originea culturală, sexul, orientarea sexuală, identitatea sexuală sau de vulnerabilitatea solicitantului,

[...]”

17 Articolul 46 alineatele (1) și (4) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„(1) Statele membre se asigură că solicitanții de protecție internațională au dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, împotriva:

(a) unei decizii luate cu privire la cererea lor de protecție internațională, inclusiv o decizie:
(i) de a considera nefondată o cerere cu privire la statutul de refugiat și/sau de protecție subsidiară,

[...]

(4) Statele membre prevăd termene rezonabile și alte norme necesare pentru exercitarea de către solicitant a dreptului său la o cale de atac efectivă în temeiul alineatului (1). [...]

[...]”

18 Articolul 51 alineatul (1) din Directiva 2013/32 prevede:

„Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma articolelor 1-30, articolului 31 alineatele (1), (2) și (6)-(9), articolelor 32-46, articolului 49 și articolului 50 și anexei I până la cel târziu 20 iulie 2015. Statele membre comunică de îndată Comisiei textul acestor dispoziții.”

19 Articolul 52 primul paragraf din această directivă are următorul cuprins:

„Statele membre aplică actele cu putere de lege și actele administrative menționate la articolul 51 alineatul (1) cererilor de protecție internațională depuse după 20 iulie 2015 sau după o dată anterioară și procedurilor de retragere a protecției internaționale începute după acea dată. Cererile depuse înainte de 20 iulie 2015 și procedurile de retragere a statutului de refugiat începute înainte de acea dată sunt reglementate de actele cu putere de lege și actele administrative adoptate în temeiul Directivei 2005/85/CE.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

20 În luna aprilie a anului 2015, F a depus o cerere de azil la autoritățile maghiare.

21 În susținerea acestei cereri, el a arătat, de la primul interviu organizat de oficiu, că avea motive să se teamă că urma să fie persecutat în țara sa de origine din cauza homosexualității sale.

- 22 Prin decizia din 1 octombrie 2015, oficiul a respins cererea menționată. În această privință, oficiul a considerat că declarațiile lui F nu prezentau contradicții fundamentale. Cu toate acestea, a concluzionat în sensul lipsei lui de credibilitate pe baza unei expertize realizate de un psiholog. Această expertiză cuprindea o examinare exploratorie, o examinare a personalității și mai multe teste de personalitate, și anume un test realizat pornind de la desenul unei persoane în ploaie, precum și testele Rorschach și Szondi, și a concluzionat că nu era posibil să se confirme afirmația lui F cu privire la orientarea sa sexuală.
- 23 F a formulat o acțiune împotriva deciziei oficiului în fața instanței de trimitere susținând în special că testele psihologice la care a fost supus aduceau atingere gravă drepturilor sale fundamentale și nu permiteau să se aprecieze cu certitudine orientarea sa sexuală.
- 24 Instanța de trimitere arată că reclamantul din litigiul principal nu a putut indica în mod concret în ce mod acele teste aduceau atingere drepturilor fundamentale garantate de cartă. Aceasta precizează de asemenea că reclamantul a declarat că nu a fost supus niciunei examinări fizice și nici nu a fost constrâns să vizioneze fotografii sau filme cu conținut pornografic.
- 25 În urma unei măsuri de cercetare judecătorească dispuse de instanța de trimitere, Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézet (Institutul de Experți și de Investigatori Judiciari, Ungaria) a întocmit un raport de expertiză din care reiese că metodele utilizate în cursul procedurii de examinare a cererii de azil nu aduc atingere demnității umane și pot, împreună cu o „explorare adecvată”, să ofere o imagine asupra orientării sexuale a unei persoane, precum și, dacă este cazul, să repună în discuție temeinicia afirmațiilor unei persoane cu privire la acest subiect. Instanța de trimitere precizează că se consideră ținută de concluziile acestui raport.
- 26 În aceste condiții, Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Tribunalul Administrativ și pentru Litigii de Muncă din Szeged, Ungaria) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 4 din Directiva 2011/95 trebuie interpretat, în lumina articolului 1 din cartă, în sensul că nu se opune ca, în ceea ce privește solicitantii de azil aparținând grupului persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI), să se solicite și să se analizeze raportul de expertiză întocmit de un psiholog medico-legal criminalist pe baza unor teste de personalitate prospective, în cazul în care, pentru întocmirea raportului respectiv, nu se adresează întrebări cu privire la practicile sexuale ale solicitantului de azil, iar acesta nu este supus unei examinări fizice?
- 2) În ipoteza în care raportul de expertiză la care face referire prima întrebare nu poate fi utilizat ca probă, articolul 4 din Directiva 2011/95 trebuie interpretat, în lumina articolului 1 din cartă, în sensul că, atunci când cererea de azil se bazează pe persecuția din motive de orientare sexuală, nici autoritățile administrative naționale și nici instanțele nu au vreo posibilitate de a examina, pe baza unei expertize, veridicitatea susținerilor solicitantului de azil, indiferent de caracteristicile expertizei respective?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la a doua întrebare

- 27 Prin intermediul celei de a doua întrebări, care trebuie examinată în primul rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că se opune ca autoritatea care răspunde de examinarea cererilor de protecție internațională sau instanțele

sesizate, dacă este cazul, cu o acțiune împotriva unei decizii a acestei autorități să dispună efectuarea unei expertize în cadrul evaluării faptelor și a circumstanțelor care privesc orientarea sexuală declarată a unui solicitant.

- 28 Trebuie subliniat că declarațiile unui solicitant de protecție internațională cu privire la orientarea sa sexuală nu constituie, luându-se în considerare contextul particular în care se înscriu cererile de protecție internațională, decât punctul de plecare al procesului de evaluare a faptelor și a circumstanțelor prevăzut la articolul 4 din Directiva 2011/95 (a se vedea prin analogie Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctul 49).
- 29 În consecință, deși este în sarcina solicitantului de protecție internațională să identifice această orientare, care constituie un element care ține de sfera sa personală, cererile de protecție internațională motivate de o temere de persecuție din cauza respectivei orientări, la fel ca cererile întemeiate pe alte motive de persecuție, pot face obiectul procesului de evaluare prevăzut la articolul 4 din această directivă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctul 52).
- 30 În această privință, trebuie amintit că orientarea sexuală constituie o caracteristică ce poate stabili apartenența unui solicitant la un anumit grup social în sensul articolului 2 litera (d) din Directiva 2011/95, atunci când grupul de persoane ai cărui membri împărtășesc aceeași orientare sexuală este perceput ca fiind diferit de societatea înconjurătoare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 noiembrie 2013, X și alții, C-199/12-C-201/12, EU:C:2013:720, punctele 46 și 47), astfel cum confirmă, de altfel, articolul 10 alineatul (1) litera (d) din această directivă.
- 31 Cu toate acestea, din articolul 10 alineatul (2) din directiva menționată rezultă că, atunci când statele membre evaluează dacă un solicitant este îndreptățit să se teamă că va fi persecutat, este indiferent dacă el posedă efectiv caracteristica legată de apartenența la un anumit grup social care stă la originea persecuției, atât timp cât o astfel de caracteristică îi este atribuită de agentul de persecuție.
- 32 Prin urmare, pentru a se pronunța cu privire la o cerere de protecție internațională întemeiată pe o temere de persecuție pe motive de orientare sexuală, nu este întotdeauna necesar să se evalueze credibilitatea orientării sexuale a solicitantului în cadrul aprecierii faptelor și a circumstanțelor, prevăzută la articolul 4 din directiva menționată.
- 33 În aceste condiții, trebuie să se constate că articolul 4 alineatul (3) din Directiva 2011/95 enumeră elementele pe care autoritățile competente trebuie să le ia în considerare la evaluarea individuală a unei cereri de protecție internațională și că articolul 4 alineatul (5) din această directivă precizează condițiile în care un stat membru, care aplică principiul conform căruia este obligația solicitantului să își susțină cererea, trebuie să considere că anumite aspecte din declarațiile solicitantului nu necesită confirmare. Printre aceste condiții figurează în special faptul că declarațiile solicitantului sunt considerate coerente și plauzibile și că ele nu sunt contrazise de informații generale și specifice cunoscute și relevante pentru cererea sa, precum și circumstanța că credibilitatea generală a solicitantului a putut fi stabilită.
- 34 În această privință, trebuie să se constate că aceste dispoziții nu limitează mijloacele de care dispun autoritățile respective și în special nu exclud recurgera la expertize în cadrul procesului de evaluare a faptelor și a circumstanțelor pentru a stabili cu mai multă precizie nevoile efective de protecție internațională ale solicitantului.
- 35 Nu este mai puțin adevărat că modalitățile unei posibile recurgeri, în acest cadru, la o expertiză trebuie să fie conforme cu celelalte dispoziții pertinente de drept al Uniunii, în special cu drepturile fundamentale garantate de cartă, cum sunt dreptul la respectarea demnității umane, consacrat la

articolul 1 din cartă, și dreptul la respectarea vieții private și de familie, garantat de articolul 7 din aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctul 53).

- 36 Chiar dacă dispozițiile articolului 4 din Directiva 2011/95 sunt aplicabile tuturor cererilor de protecție internațională, oricare ar fi motivele de persecuție invocate în susținerea acestor cereri, autoritățile competente au obligația de a-și adapta modalitățile de apreciere a declarațiilor și a elementelor de probă scrise sau de altă natură în funcție de caracteristicile proprii fiecărei categorii de cereri de protecție internațională, cu respectarea drepturilor garantate de cartă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctul 54).
- 37 Nu se poate exclude ca, în contextul special al aprecierii declarațiilor unui solicitant de protecție internațională cu privire la orientarea sa sexuală, anumite forme de expertiză să se dovedească utile pentru evaluarea faptelor și a circumstanțelor și să se poată realiza fără a aduce atingere drepturilor fundamentale ale acestui solicitant.
- 38 Astfel, după cum subliniază guvernele francez și neerlandez, recurgerea la un expert poate printre altele să permită strângerea unor informații mai cuprinzătoare despre situația în care se află persoanele cu o anumită orientare sexuală în țara terță de origine a solicitantului.
- 39 Articolul 10 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2013/32, care, conform articolului 51 alineatul (1) din aceasta, trebuia transpus până cel târziu la 20 iulie 2015, prevede de altfel în mod specific că statele membre se asigură că personalul care examinează cererile și adoptă deciziile are posibilitatea, de fiecare dată când consideră necesar, să consulte experți cu privire la anumite aspecte, cum ar fi cele legate de egalitatea între sexe, care acoperă în special, astfel cum reiese din considerentul (30) al Directivei 2011/95, aspectele legate de identitatea de gen și de orientarea sexuală.
- 40 Cu toate acestea, trebuie să se arate, pe de o parte, că atât din articolul 4 alineatul (1) și din articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2005/85, cât și din articolul 4 alineatul (1) și din articolul 10 alineatul (3) din Directiva 2013/32 rezultă că autoritatea decizională este responsabilă de examinarea corespunzătoare a cererilor la finalul căreia ia decizia cu privire la acestea. Prin urmare, revine exclusiv unor asemenea autorități sarcina de a efectua, sub controlul instanței, evaluarea faptelor și a circumstanțelor prevăzută la articolul 4 din Directiva 2011/95 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, punctul 40).
- 41 Pe de altă parte, din articolul 4 din această directivă reiese că examinarea cererii de protecție internațională trebuie să includă o evaluare individuală a acestei cereri care să ia în considerare printre altele toate faptele pertinente privind țara de origine a persoanei interesate în momentul luării unei decizii privind cererea, informațiile și documentele relevante prezentate de solicitant, precum și statutul individual și situația personală a acestuia din urmă. Dacă este cazul, autoritatea competentă trebuie de asemenea să ia în considerare explicațiile furnizate cu privire la lipsa elementelor de probă și credibilitatea generală a solicitantului (a se vedea prin analogie Hotărârea din 26 februarie 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, punctul 26, și Hotărârea din 9 februarie 2017, M, C-560/14, EU:C:2017:101, punctul 36).
- 42 În consecință, autoritatea decizională nu își poate întemeia decizia numai pe concluziile unui raport de expertiză și nu poate, *a fortiori*, să fie ținută de aceste concluzii la momentul aprecierii declarațiilor unui solicitant cu privire la orientarea sa sexuală.
- 43 În ceea ce privește posibilitatea ca instanța sesizată cu o acțiune împotriva unei decizii a autorității decizionale prin care aceasta a respins o cerere de protecție internațională să dispună efectuarea unei expertize, trebuie adăugat că atât articolul 39 alineatul (1) din Directiva 2005/85, cât și articolul 46

alineatul (1) din Directiva 2013/32 prevăd că solicitantul are dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești împotriva acestei decizii, fără a delimita în mod specific măsurile de cercetare judecătorească pe care această instanță este îndreptățită să le dispună.

- 44 Articolul 39 alineatul (2) din Directiva 2005/85 și articolul 46 alineatul (4) din Directiva 2013/32 precizează, de altfel, că este de competența statelor membre să stabilească normele necesare pentru exercitarea de către solicitant a dreptului său la o cale de atac efectivă.
- 45 Deși aceste dispoziții nu exclud, așadar, ca o instanță să dispună realizarea unei expertize pentru a efectua un control efectiv al deciziei autorității decizionale, nu este mai puțin adevărat că, având în vedere, pe de o parte, rolul specific care revine instanțelor în temeiul articolului 39 din Directiva 2005/85 și al articolului 46 din Directiva 2013/32 și, pe de altă parte, considerațiile referitoare la articolul 4 din Directiva 2011/95 care figurează la punctul 41 din prezenta hotărâre, instanța sesizată nu își poate întemeia decizia numai pe concluziile unui raport de expertiză și nu poate, *a fortiori*, să fie ținută de aprecierea declarațiilor unui solicitant cu privire la orientarea sa sexuală care figurează în aceste concluzii.
- 46 Având în vedere aceste elemente, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 4 din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca autoritatea care răspunde de examinarea cererilor de protecție internațională sau instanțele sesizate, dacă este cazul, cu o acțiune împotriva unei decizii a acestei autorități să dispună efectuarea unei expertize în cadrul evaluării faptelor și a circumstanțelor privind orientarea sexuală declarată a unui solicitant, cu condiția ca modalitățile unei astfel de expertize să fie conforme cu drepturile fundamentale garantate de cartă, ca respectiva autoritate și aceste instanțe să nu își întemeieze decizia numai pe concluziile raportului de expertiză și ca ele să nu fie ținute de acele concluzii la momentul aprecierii declarațiilor respectivului solicitant cu privire la orientarea sa sexuală.

Cu privire la prima întrebare

- 47 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 din Directiva 2011/95, citit în lumina cartei, trebuie interpretat în sensul că se opune realizării și utilizării, în scopul de a aprecia realitatea orientării sexuale declarate de un solicitant de protecție internațională, a unei expertize psihologice, cum este cea în discuție în litigiul principal, care are ca obiect, pe baza unor teste de personalitate prospective, să ofere o imagine a orientării sexuale a acestui solicitant.
- 48 Din răspunsul dat la a doua întrebare și din considerațiile care figurează la punctul 35 din prezenta hotărâre rezultă că, deși articolul 4 din Directiva 2011/95 nu se opune ca autoritatea decizională sau instanțele sesizate cu o acțiune împotriva unei decizii a acestei autorități să dispună, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, o expertiză, modalitățile recurgerii la o astfel de expertiză trebuie să fie conforme printre altele cu drepturile fundamentale garantate de cartă.
- 49 Printre drepturile fundamentale care prezintă o relevanță specifică în cadrul evaluării declarațiilor unui solicitant de protecție internațională cu privire la orientarea sa sexuală figurează în special dreptul la respectarea vieții private și de familie, astfel cum este consacrat la articolul 7 din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctul 64).
- 50 Articolul 4 din Directiva 2011/95 trebuie interpretat, în consecință, în lumina articolului 7 din cartă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 aprilie 2016, Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, punctul 28).

- 51 În acest sens, trebuie să se arate că o expertiză psihologică, precum cea în discuție în litigiul principal, este dispusă de autoritatea decizională în cadrul procedurii de examinare a cererii de protecție internațională depuse de persoana în cauză.
- 52 În consecință, această expertiză este realizată într-un context în care persoana care urmează să fie supusă unor teste de personalitate prospective se află într-o poziție în care viitorul său este strâns legat de decizia pe care această autoritate o va lua cu privire la cererea sa de protecție internațională și în care un eventual refuz de a se supune la aceste teste poate constitui un element important pe care autoritatea se va întemeia pentru a stabili dacă această persoană a prezentat suficiente elemente în susținerea cererii sale.
- 53 Prin urmare, chiar și în cazul în care realizarea testelor psihologice pe care se întemeiază o expertiză, precum cea în discuție în litigiul principal, este condiționată în mod formal de exprimarea consimțământului persoanei în cauză, trebuie să se considere că acest consimțământ nu este neapărat liber, fiind *de facto* impus sub presiunea circumstanțelor în care se află solicitanții de protecție internațională (a se vedea prin analogie Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctul 66).
- 54 În aceste condiții, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 43 din concluzii, realizarea și utilizarea unei expertize psihologice precum cea în discuție în litigiul principal constituie o ingerință în dreptul acestei persoane la respectarea vieții sale private.
- 55 Conform articolului 52 alineatul (1) din cartă, orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților consacrate prin aceasta trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța lor. Cu respectarea principiului proporționalității, pot fi impuse restrângeri exercitării acestor drepturi și acestor libertăți numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniunea Europeană sau necesității protejării drepturilor și a libertăților celorlalți.
- 56 În ceea ce privește în special proporționalitatea ingerinței constatate, trebuie amintit că principiul proporționalității impune, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, ca actele adoptate să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru atingerea obiectivelor legitime urmărite de reglementarea în cauză, fiind stabilit că inconvenientele cauzate de aceasta nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 martie 2005, Tempelman și van Schaijk, C-96/03 și C-97/03, EU:C:2005:145, punctul 47, Hotărârea din 16 iulie 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, punctul 123, precum și Hotărârea din 15 februarie 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punctul 54).
- 57 În acest context, deși o ingerință în viața privată a unui solicitant poate fi justificată prin căutarea unor elemente care să permită aprecierea nevoilor sale reale de protecție internațională, revine autorității decizionale sarcina de a aprecia, sub controlul instanței, caracterul adecvat și necesar pentru realizarea acestui obiectiv al unei expertize psihologice pe care intenționează să o dispună sau de care dorește să țină seama.
- 58 În această privință, trebuie subliniat că caracterul adecvat al unei expertize precum cea în discuție în litigiul principal nu va putea fi admis decât în cazul în care aceasta se întemeiază pe metode și pe principii suficient de fiabile în raport cu standardele recunoscute de comunitatea științifică internațională. Pe această temă, trebuie amintit că, deși nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la acest aspect, care, fiind o apreciere a faptelor, este de competența instanței naționale, fiabilitatea unei asemenea expertize a fost puternic contestată de guvernele francez și neerlandez, precum și de Comisie.

- 59 În orice caz, incidența unei expertize precum cea în discuție în litigiul principal asupra vieții private a solicitantului apare ca fiind disproporționată în raport cu obiectivul urmărit, în măsura în care gravitatea ingerinței în dreptul la respectarea vieții private pe care o constituie nu poate fi considerată proporțională cu utilitatea pe care ar putea eventual să o aibă pentru evaluarea faptelor și a circumstanțelor prevăzută la articolul 4 din Directiva 2011/95.
- 60 Astfel, în primul rând, ingerința în viața privată a solicitantului de protecție internațională constituită de realizarea și de utilizarea unei expertize, precum cea în discuție în litigiul principal, prezintă, având în vedere natura și obiectul acesteia, o gravitate deosebită.
- 61 Într-adevăr, o astfel de expertiză se bazează în special pe faptul că persoana în cauză este supusă unei serii de teste psihologice destinate să stabilească un element esențial al identității acestei persoane care ține de sfera sa personală în măsura în care se raportează la aspecte intime ale vieții persoanei respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 noiembrie 2013, X și alții, C-199/12-C-201/12, EU:C:2013:720, punctul 46, precum și Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctele 52 și 69).
- 62 În vederea aprecierii gravității ingerinței pe care o constituie realizarea și utilizarea unei expertize psihologice precum cea în discuție în litigiul principal trebuie de asemenea să se ia în considerare principiul 18 din Principiile de la Yogyakarta privind aplicarea dreptului internațional în domeniul drepturilor omului în legătură cu orientările sexuale și identitatea de gen, la care au făcut referire guvernele francez și neerlandez, în care se precizează în special că nicio persoană nu poate fi forțată să se supună vreunei forme de test psihologic pe motive de orientare sexuală sau de identitate de gen.
- 63 Din coroborarea acestor elemente reiese că gravitatea ingerinței în viața privată constituite de realizarea și de utilizarea unei expertize precum cea în discuție în litigiul principal depășește ceea ce implică evaluarea declarațiilor solicitantului de protecție internațională cu privire la o temere de persecuție pe motive de orientare sexuală sau recurgerea la o expertiză psihologică cu un alt obiect decât cel de a stabili orientarea sexuală a solicitantului.
- 64 În al doilea rând, trebuie amintit că o expertiză precum cea în discuție în litigiul principal se înscrie în cadrul evaluării faptelor și a circumstanțelor prevăzute la articolul 4 din Directiva 2011/95.
- 65 În acest context, o astfel de expertiză nu poate fi considerată indispensabilă pentru a confirma declarațiile unui solicitant de protecție internațională cu privire la orientarea sa sexuală în scopul de a se pronunța cu privire la o cerere de protecție internațională motivată de o temere de persecuție din cauza orientării respective.
- 66 Astfel, pe de o parte, realizarea unui interviu personal efectuat de personalul autorității decizionale este de natură să contribuie la evaluarea acestor declarații, întrucât atât articolul 13 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2005/85, cât și articolul 15 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2013/32 prevăd că statele membre se asigură că persoana care conduce interviul este competentă pentru a ține seama de situația personală în care se înscrie cererea, această situație incluzând în special orientarea sexuală a solicitantului.
- 67 Mai general, din articolul 4 alineatul (1) din directiva menționată rezultă că statele membre au obligația să se asigure că autoritatea decizională dispune de mijloacele corespunzătoare, inclusiv suficient personal competent, pentru îndeplinirea sarcinilor sale. În consecință, personalul autorității respective trebuie printre altele să dispună de competențele adecvate pentru a aprecia cererile de protecție internațională care sunt motivate de o temere de persecuție pe motive de orientare sexuală.
- 68 Pe de altă parte, din articolul 4 alineatul (5) din Directiva 2011/95 rezultă că, atunci când statele membre aplică principiul conform căruia este obligația solicitantului să își susțină cererea, declarațiile solicitantului cu privire la orientarea sa sexuală care nu sunt susținute de dovezi documentare sau de

altă natură nu necesită o confirmare în cazul în care condițiile prevăzute la această dispoziție sunt îndeplinite, știut fiind că aceste condiții fac trimitere în special la coerența și la caracterul plauzibil al acestor declarații și nu se referă în niciun mod la realizarea sau la utilizarea unei expertize.

- 69 De altfel, presupunând chiar că o expertiză bazată pe teste de personalitate prospective cum este cea în discuție în litigiul principal poate contribui la identificarea cu o anumită fiabilitate a orientării sexuale a persoanei în cauză, din precizările instanței de trimitere reiese că concluziile unei astfel de expertize ar putea numai să dea o imagine a acestei orientări sexuale. Prin urmare, aceste concluzii prezintă, în orice caz, caracter aproximativ și, așadar, sunt de interes limitat pentru a aprecia declarațiile unui solicitant de protecție internațională, în special în cazul în care, precum în cauza principală, aceste declarații sunt lipsite de contradicții.
- 70 În aceste condiții, nu este necesar ca, pentru a răspunde la prima întrebare, să se interpreteze articolul 4 din Directiva 2011/95 în lumina articolului 1 din cartă.
- 71 Din considerațiile care precedă rezultă că trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 4 din Directiva 2011/95, citit în lumina articolului 7 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune realizării și utilizării, în scopul de a aprecia caracterul real al orientării sexuale declarate a unui solicitant de protecție internațională, a unei expertize psihologice, cum este cea în discuție în litigiul principal, care are ca obiect să ofere, pe baza unor teste de personalitate prospective, o imagine a orientării sexuale a acestui solicitant.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 72 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolul 4 din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca autoritatea care răspunde de examinarea cererilor de protecție internațională sau instanțele sesizate, dacă este cazul, cu o acțiune împotriva unei decizii a acestei autorități să dispună efectuarea unei expertize în cadrul evaluării faptelor și a circumstanțelor privind orientarea sexuală declarată a unui solicitant, cu condiția ca modalitățile unei astfel de expertize să fie conforme cu drepturile fundamentale garantate de cartă, ca respectiva autoritate și aceste instanțe să nu își întemeieze decizia numai pe concluziile raportului de expertiză și ca ele să nu fie ținute de acele concluzii la momentul aprecierii declarațiilor respectivului solicitant cu privire la orientarea sa sexuală.**

- 2) **Articolul 4 din Directiva 2011/95, citit în lumina articolului 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că se opune realizării și utilizării, în scopul de a aprecia caracterul real al orientării sexuale declarate a unui solicitant de protecție internațională, a unei expertize psihologice, cum este cea în discuție în litigiul principal, care are ca obiect să ofere, pe baza unor teste de personalitate prospective, o imagine a orientării sexuale a acestui solicitant.**

Semnături